

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра транспортних технологій та засобів у АПК

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан МТФ
Вячеслав БРАТИШКО
«26» травня 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри транспортних
технологій та засобів у АПК
Протокол №15 від «09» травня 2024 р.
Завідувачка кафедри транспортних
технологій та засобів у АПК
Лілія САВЧЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Автомобільний транспорт»
Євген КАЛІНІН

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ АВТОМОБІЛЬНОГО СЕКТОРУ**

Галузь знань 27 «Транспорт»

Спеціальність 274 «Автомобільний транспорт»

Освітня програма «Автомобільний транспорт»

Факультет Механіко-технологічний

Розробники: д.т.н., проф. Загурський О.М.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ АВТОМОБІЛЬНОГО СЕКТОРУ»

Навчальна дисципліна «Економіка підприємств автомобільного сектора» формує у здобувачів загальне уявлення про підприємство як суб'єкт господарювання, його зовнішнє середовище, організаційно-правову та виробничу програму. Курс спрямований на опанування принципів і моделей управління ресурсами, персоналом, витратами та фінансовими результатами підприємств автомобільного сектора, з урахуванням специфіки обслуговування аграрного виробництва. Важливим компонентом є вивчення глобальних тенденцій, цифровізації та «зеленої» трансформації транспорту, що дозволяє студентам пов'язувати теоретичні знання з викликами сталого розвитку та євроінтеграційними процесами України.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	274 Автомобільний транспорт	
Освітня програма	Автомобільний транспорт	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	курсний проект	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	10 год.
Лабораторні заняття	—	—
Самостійна робота	60 год.	102 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	1 год.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Економіка підприємств автомобільного сектора» є формування у здобувачів вищої освіти системних теоретичних знань і практичних навичок з економіки функціонування підприємств автомобільного сектора з урахуванням специфіки агропромислового комплексу України, розвиток здатності до прийняття ефективних техніко-економічних та управлінських рішень в умовах невизначеності, ринкової конкуренції та сталого розвитку; оволодіння методами оцінювання результатів та ефективності використання ресурсів; набуття здатності приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення в умовах сучасного ринку транспортних послуг з урахуванням національних і світових тенденцій розвитку транспорту.

Завданнями дисципліни «Економіка підприємств автомобільного сектора» є формування у здобувачів вищої освіти розуміння економічних засад функціонування

та розвитку підприємств автомобільного сектору з урахуванням галузевої специфіки агропромислового комплексу України; оволодіння методами аналізу виробничо-господарської діяльності автотранспортних, сервісних і логістичних підприємств; засвоєння принципів формування витрат, доходів, собівартості та цін на транспортні послуги; набуття навичок оцінювання ефективності використання матеріальних, трудових, фінансових і енергетичних ресурсів; формування здатності здійснювати економічні розрахунки показників рентабельності, продуктивності, інвестиційної та інноваційної діяльності; розвиток умінь обґрунтовувати управлінські рішення в умовах ринкової конкуренції, ризиків і невизначеності; засвоєння підходів до стратегічного та оперативного планування діяльності підприємств автомобільного сектору з урахуванням принципів сталого розвитку, екологічних вимог і сучасних національних та світових тенденцій розвитку транспортної галузі.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері автомобільного транспорту або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів технічних наук, економіки та управління і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 11. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 12. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України, Правил технічної експлуатації автомобільного транспорту України, інструкцій та рекомендацій з експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів автомобільного транспорту та їх систем.

ФК 6. Здатність розробляти з урахуванням безпекових, економічних, екологічних та естетичних параметрів технічні завдання і технічні умови на проектування об'єктів автомобільного транспорту, його систем та окремих елементів; складати плани розміщення устаткування, технічного оснащення та організації робочих місць, розраховувати завантаження устаткування та показники якості технологічних процесів.

ФК 7. Здатність аналізувати технологічні процеси експлуатації, обслуговування й ремонту об'єктів автомобільного транспорту як об'єкта управління, застосовувати експертні оцінки для вироблення управлінських рішень щодо подальшого функціонування підприємства, забезпечувати якість його діяльності.

ФК 8. Здатність організовувати ефективну експлуатацію об'єктів автомобільного транспорту, їх систем та елементів.

ФК 9. Здатність організовувати ефективну виробничу діяльність структурних підрозділів підприємств автомобільного транспорту, малих колективів виконавців (бригад, дільниць, пунктів), щодо експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів автомобільного транспорту, їх систем та елементів.

ФК 11. Здатність застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних спеціалізованих задач автомобільного транспорту.

ФК 12. Здатність організовувати дію системи звітності та обліку (управлінського, статистичного, технологічного) роботи об'єктів та систем автомобільного транспорту, здійснювати адміністративне діловодство, документування та управління якістю.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Мати концептуальні наукові та практичні знання, необхідні для розв'язання спеціалізованих складних задач автомобільного транспорту, критично осмислювати відповідні теорії, принципи, методи і поняття.

ПРН 2. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово при обговоренні професійних питань.

ПРН 3. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення, інформаційні та інформаційно-комунікаційні технології для дослідження моделей об'єктів і процесів автомобільного транспорту, експлуатаційних властивостей автомобільних транспортних засобів, здійснення інженерних і техніко-економічних розрахунків, створення проектно-конструкторської документації та розв'язування інших задач автомобільного транспорту.

ПРН 4. Відшуковувати необхідну інформацію в науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах; аналізувати та оцінювати цю інформацію.

ПРН 5. Розв'язувати задачі формування трудових ресурсів та професійного розвитку персоналу; виявляти резерви підвищення ефективності праці співробітників об'єктів автомобільного транспорту.

ПРН 6. Приймати ефективні рішення, аналізувати і порівнювати альтернативні варіанти з урахуванням цілей та обмежень, питань забезпечення якості, а також технічних, економічних, законодавчих та інших аспектів.

ПРН 8. Розуміти і застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові та законодавчі акти України, міжнародні нормативні документи, Правила технічної експлуатації автомобільного транспорту України, інструкції та рекомендації з експлуатації, ремонту та обслуговування автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів.

ПРН 9. Аналізувати та оцінювати об'єкти автомобільного транспорту, їх системи та елементи.

ПРН 12. Розробляти, оформляти та впроваджувати у виробництво документацію щодо технологічних процесів експлуатації, ремонту та обслуговування

автомобільних транспортних засобів, їх систем та інших інструктивних вказівок, правил та методик.

РН 14. Аналізувати технологічні процеси експлуатації, обслуговування й ремонту об'єктів автомобільного транспорту.

РН 15. Брати участь у розробці та реалізації інженерних та/або виробничих проектів у сфері автомобільного транспорту, визначати тривалість та послідовність робіт, потреби у ресурсах, прогнозувати наслідки реалізації проектів.

РН 17. Організовувати ефективну виробничу діяльність структурних підрозділів підприємств автомобільного транспорту, малих колективів виконавців (бригад, дільниць, пунктів), щодо експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів автомобільного транспорту, їх систем та елементів.

РН 21. Організовувати дію системи звітності та обліку (управлінського, статистичного, бухгалтерського та фінансового) роботи об'єктів та систем автомобільного транспорту.

РН 22. Здійснювати адміністративне діловодство, документування та управління якістю згідно нормативно-правових актів, інструкцій та методик.

РН 24. Застосовувати математичні та статистичні методи для побудови і дослідження моделей об'єктів і процесів автомобільного транспорту, розрахунку їх характеристик, прогнозування та розв'язання інших складних задач автомобільного транспорту.

РН 25. Презентувати результати досліджень та професійної діяльності фахівцям і нефахівцям, аргументувати свою позицію.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Підприємство автомобільного сектору як суб'єкт господарювання													
Тема 1. Транспортна галузь у системі національної економіки та її значення для агросфери України	1	6	2	2			2	4					4
Тема 2. Підприємство автомобільного сектору як суб'єкт господарювання: сутність, функції, зовнішнє середовище, особливості діяльності в аграрному секторі.	2	6	2	2			2	5	1				4
Тема 3. Організаційно-правові форми господарської діяльності підприємств автомобільного сектора та їх класифікація	3	6	2	2			2	5	1				4

Тема 4. Системи управління підприємств автомобільного сектора: принципи, функції та рівні управління.	4	6	2	2			2	6	1	1			4
Тема 5. Методи, моделі та новітні технології управління персоналом і технічними системами підприємств автомобільного сектора.	5	6	2	2			2	6	1	1			4
Тема 6. Організаційні структури управління підприємствами та їх адаптація до умов аграрного виробництва.	6	6	2	2			2	5		1			4
Тема 7. Виробнича програма автотранспортного підприємства та її основні економічні показники.	7	6	2	2			2	5		1			4
Разом за змістовим модулем 1	42		14	14			14	36	4	4			28
Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення та ефективність виробничої діяльності підприємства автомобільного сектора													
Тема 8. Ресурсні групи функціонування підприємства автомобільного сектора. Поняття капіталу підприємства.	8	6	2	2			2	7	1				6
Тема 9. Основні засоби підприємства: склад, структура, оцінка ефективності використання.	9	6	2	2			2	7	1				6
Тема 10. Формування амортизаційної політики підприємства як економічний аспект управління	10	6	2	2			2	8	1	1			6
Тема 11. Оборотні засоби підприємств автомобільного сектора.	11	6	2	2			2	8	1	1			6

Тема 12. Трудові ресурси підприємств автомобільного сектора.	12	6	2	2			2	7		1			6
Тема 13. Витрати та собівартість вантажних і пасажирських перевезень. Фінансові результати діяльності автотранспортних підприємств.	13	6	2	2			2	7		1			6
Тема 14. Вплив транспортної складової на економічну ефективність агропромислового комплексу. Роль підприємств автомобільного сектору у формуванні логістичних витрат та конкурентоспроможності аграрної продукції	14	6	2	2			2	5		1			4
Тема 15. Світові та національні тенденції розвитку транспорту. Інновації, цифровізація та сталий розвиток підприємств автомобільного сектору в аграрній сфері.	15	6	2	2			2	5		1			4
Разом за змістовим модулем 2	48		16	16			16	54	4	6			44
Усього годин	90		30	30			30	90	8	10			72
Курсова робота	30		–	–	–		30	30	–	–	–		30
Усього годин	120		30	30			60	120	8	10			102

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Транспортна галузь у системі національної економіки України та її роль у розвитку агропромислового комплексу.	2
2.	Підприємство автомобільного сектору як суб'єкт господарювання: сутність, функції, зовнішнє середовище, особливості діяльності в аграрному секторі.	2
3.	Організаційно-правові форми господарської діяльності підприємств автомобільного сектору та їх класифікація	2
4.	Системи управління підприємств автомобільного сектору: принципи, функції та рівні управління.	2

5.	Методи, моделі та новітні технології управління персоналом і технічними системами підприємств автомобільного сектора.	2
6.	Організаційні структури управління підприємствами та їх адаптація до умов аграрного виробництва.	2
7.	Виробнича програма автотранспортного підприємства та її основні економічні показники.	2
8.	Ресурсні групи функціонування підприємств автомобільного сектора. Поняття капіталу підприємства	2
9.	Основні засоби підприємств автомобільного сектора: склад, структура, оцінка ефективності використання.	2
10.	Формування амортизаційної політики підприємства як економічний аспект управління	2
11.	Оборотні засоби підприємств автомобільного транспорту та джерела їх формування.	2
12.	Трудові ресурси підприємств автомобільного сектора.	2
13.	Витрати та собівартість вантажних і пасажирських перевезень. Фінансові результати діяльності автотранспортних підприємств.	2
14.	Вплив транспортної складової на економічну ефективність агропромислового комплексу. Роль підприємств автомобільного сектору у формуванні логістичних витрат та конкурентоспроможності аграрної продукції	2
15.	Світові та національні тенденції розвитку транспорту. Інновації, цифровізація та сталий розвиток підприємств автомобільного сектору в аграрній сфері.	2
Разом		30

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Ділова гра «Економічний крос»	2
2.	Життєвий цикл та зовнішнє середовище господарювання підприємства	2
3.	Організаційно-правові форми підприємства	2
4.	Порядок утворення та ліквідації підприємства	2
5.	Суть та функції процесу управління	2
6.	Методи та моделі управління	2
7.	Організаційні структури управління підприємством	2
8.	Склад і структура основних засобів	2
9.	Формування основних засобів	2
10.	Оцінка вартості основних засобів	2
11.	Визначення величини амортизаційних відрахувань ОЗ	2
12.	Оцінка стану основних засобів підприємства	2
13.	Характеристика спрацювання основних засобів підприємства	2

14.	Методи оцінки оборотних коштів на момент визнання їх активами	2
15.	Визначення потреби у виробничих запасах підприємства	2
Разом		30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Роль автомобільного сектору в національній економіці та агропромисловому комплексі України.	2
2	Особливості функціонування автотранспортних підприємств у ринкових умовах та в період відновлення економіки.	2
3	Вплив зовнішнього макро- та мікросередовища на економічну діяльність підприємств автомобільного транспорту.	2
4	Підприємницькі ризики в автомобільному секторі та методи їх економічної оцінки і мінімізації.	2
5	Економічна ефективність управлінських рішень у діяльності автотранспортних і сервісних підприємств.	2
6	Економічні аспекти формування та розвитку матеріально-технічної бази автотранспортних підприємств.	2
7	Інвестиційна діяльність підприємств автомобільного сектору: джерела фінансування та оцінка ефективності інвестицій.	2
8	Інноваційні процеси в автомобільному секторі та їх вплив на економічні результати діяльності підприємств.	2
9	Формування витрат підприємств автомобільного транспорту та шляхи зниження собівартості транспортних послуг.	2
10	Ціноутворення на транспортні та сервісні послуги в умовах конкуренції на ринку перевезень.	2
11	Економічна оцінка ефективності використання рухомого складу та виробничих потужностей підприємства.	2
12	Особливості управління оборотним капіталом автотранспортних підприємств у сучасних умовах господарювання.	2
13	Фінансові результати діяльності підприємств автомобільного сектору та показники їх оцінювання.	2
14	Економічні засади сталого розвитку підприємств автомобільного транспорту з урахуванням екологічних вимог.	2
15	Світові тенденції розвитку автомобільного сектору та їх вплив на економіку вітчизняних автотранспортних підприємств.	2
Всього		30
	Курсовий проект	30
Разом		60

6. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- захист курсової роботи;
- модульні тести;
- реферати;
- інші види.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод;
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- інші види.

8. Методи оцінювання

- екзамен;
- захист курсової роботи;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

10. Навчально-методичне забезпечення:

1. Конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
2. Підручники, навчальні посібники, практикуми;
3. Савченко Л.А., Загурський О.М. Економіка підприємств автомобільного сектору. Частина 1. Підприємство автомобільного сектору як суб'єкт господарювання. Методичні вказівки для виконання практичних робіт з дисципліни «Економіка підприємств автомобільного сектору» для студентів першого рівня освіти спеціальності 274 «Автомобільний транспорт». К.: ВЦ НУБіП України, 2024. 65 с.
4. Савченко Л.А., Загурський О.М. Економіка підприємств автомобільного сектору. Частина 2. Ресурсне забезпечення та ефективність виробничої діяльності підприємства автомобільного сектора. Методичні вказівки для виконання практичних робіт з дисципліни «Економіка підприємств автомобільного сектору» для студентів першого рівня освіти спеціальності 274 «Автомобільний транспорт». К.: ВЦ НУБіП України, 2024. 83 с.
5. Савченко Л.А., Загурський О.М. Економіка підприємств автомобільного сектору. Методичні вказівки для виконання самостійних робіт з дисципліни «Економіка підприємств автомобільного сектору» для студентів першого рівня освіти спеціальності 274 «Автомобільний транспорт». К.: ВЦ НУБіП України, 2024. 63 с.

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Іванілов О. С., Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємств автомобільного транспорту: підручник. Харків: ФОП Бровін О. В., 2022. 640 с.
2. Петренко О. С., Ковальчук В. П. Економіка та організація підприємства автомобільного сектору. Львів: Видавництво ЛНУ, 2024. 320 с.
3. Сидоренко І. П., Демченко В. І. Економіка підприємства: особливості автотранспортних підприємств. Тернопіль: УНТ, 2022. 288 с.
4. Ковальчук В. П., Петренко О. С. Планування діяльності автотранспортного підприємства. Харків: ХНАДУ, 2023. 360 с.
5. Гнатюк В. П. Економіка підприємств: транспорт і логістика. Вінниця: ВД «Наш час», 2024. 304 с.
6. Шевченко І. В. Економіка автомобільних перевезень і підприємств. Київ: НУБіП України, 2023. 336 с.
7. Haley G. T., Haley U. C. V. Global Automotive Industry: Structure, Economics, Trends. 2nd ed. New York: Routledge, 2021. 400 p.
8. Holland J. The Economics of the Automotive Industry. 3rd ed. London: Palgrave Macmillan, 2022. 368 p.
9. Schmid S., Wagner R. Automotive Business and Competitive Strategy. 2nd ed. Cham: Springer, 2021. 480 p.
10. Klier T., Rubenstein J. Who Really Made Your Car? 2nd ed. Chicago: University of Chicago Press, 2023. 296 p.
11. Koske I., Wanner I., Bitetti R., Barbiero O. The Automobile Industry in Transition: Economic and Policy Issues. Paris: OECD, 2022. 360 p.
12. Liker J. K. The Toyota Way: 14 Management Principles from the World's Greatest Manufacturer. 2nd ed. New York: McGraw-Hill, 2021. 400 p.
13. Grant R. M. Contemporary Strategy Analysis. 10th ed. Hoboken: Wiley, 2021. 624 p.

14. Barney J. B., Hesterly W. S. Strategic Management and Competitive Advantage. 7th ed. Boston: Pearson, 2021. 560 p.
15. Shapiro C., Varian H. R. Information Rules: A Strategic Guide to the Network Economy. 2nd ed. Boston: Harvard Business Review Press, 2022. 336 p.
16. Mankiw N. G. Principles of Economics. 9th ed. Boston: Cengage Learning, 2022. 912 p.
17. Pindyck R. S., Rubinfeld D. L. Microeconomics. 10th ed. Boston: Pearson, 2021. 848 p.
18. OECD. Automotive Industry and Economic Development. Paris: OECD Publishing, 2023. 320 p.